

31.03.2014

LAUSUNNON ANTAMINEN SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Khall 53
Liite

Selvitysmies Arno Miettisen ehdotus uudesta valtionosuusjärjestelmästä on lähetetty lausunnolle kuntiin kuntakohtaisine laskelmineen. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4. 2014 mennessä valtiovarainministeriölle.

Hallitusohjelman mukaan kuntien valtionosuusjärjestelmää uudistetaan osana kuntarakennemuutosta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään ja sen kannustavuutta on tarkoitus parantaa. Tavoitteena on myös poistaa lainsäädännöstä ja kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alussa.

Valtion ja kuntien väliseen kustannusjakoon valtionosuusuudistuksen johdosta ei tehdä muutoksia. Uudistukseen sovelletaan viiden vuoden siirtymäaikaa, jonka tarkoituksena on tasoittaa muutoksia. Kahtena ensimmäisenä vuotena muutos voisi olla korkeintaan 50 euroa asukasta kohti. Vuosina 2017-2018 muutos voisi olla 80 euroa/asukas ja vuonna 2019 120 euroa/asukas. Sen jälkeen uudistus tulisi täysimääräisesti voimaan.

Keskeiset ehdotukset ovat:

- valtionosuuksien määräytymisperusteiden lukumäärän pienentäminen ja päällekkäisyyksien poistaminen
- määräytymisperusteiden sisällön yksinkertaistaminen ja uusiminen sekä pääosin portaiden poistaminen
- laskennallisiin kustannuksiin sisältyvien kustannuserien painoarvojen muuttaminen
- verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen muuttaminen
- lisäosien ja yleisen osan yhdistäminen sekä esitys uusiksi lisäosiksi

Liitteinä:

- Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen, taustamuistio
- Hallituksen esitysluonnoksesta kohdat: Esityksen pääasiallinen sisältö, 2.15 Nykytilan arviointi, 3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ja 4. Esityksen vaikutukset
- Valtionosuusjärjestelmän kokonaisrakenne ja kriteereiden kustannusosuudet
- Viimeisimmät kuntakohtaiset vos-muutoslaskelmat

Lausunnossa pyydetään ottamaan kantaa erityisesti:

/...

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet				
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	

31.03.2014

LAUSUNNON ANTAMINEN SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Khall 53./..

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen.

Kunnanjohtaja: Hallitus antaa seuraavan lausunnon:

Valtionosuusjärjestelmässä nykyisten erillisten valtionosuusperusteiden poistaminen, määräytymisperusteiden lukumäärän vähentäminen ja järjestelmän muu yksinkertaistaminen sekä selkeyttäminen on kannatettavaa. Samoin esitettyjen kriteerien käyttöönotto on pääosiltaan oikeansuuntainen muutos.

Valtionosuusjärjestelmän tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan kuntien mahdollisuudet järjestää riittävän yhtenäiset peruspalvelut eri osissa maata kohtuullisella vero- ja maksutasolla. Esitys ei toteuta tasapuolisesti tätä tarkoitusta, koska aiheutuvat valtionosuuksien muutokset ennakkolaskelmien mukaan merkitsevät merkittävästi lisävaltionosuuksia isoille kunnille ja entistä suurempia vaikeuksia pienemmille kunnille. Uudistus monissa valtionosuutta menettävissä kunnissa johtaa suuriin veronkorotuspaineisiin. Kunnallisveroprosenttien ero kuntien välillä kasvaa entisestään. Vuoden 2012 alusta toteutetulla kiinteistöverotulojen poistamisella verotulojen tasausjärjestelmästä oli sama epätasa-arvoa luova vaikutus, koska myös siinä uudistuksessa eniten lisätuloja saivat pääkaupunkiseudun ja muut isot kunnat.

Oikeudenmukaisen järjestelmän tulee tasata ennen kaikkea tarve- ja olosuhdetekijöistä johtuvia kuntien välisiä kustannuseroja. Tältä osin esitetty toimenpiteet eivät riittävästi tasaa näitä eroja. Asukastiheys- ja syrjäisyyskriteerejä tulisi kehittää edelleen, jotta syrjäisyys ja harva asutus tulisivat paremmin huomioon otetuksi. Syrjäisyys, pitkät välimatkat ja saavutettavuus tulisivat näkyä paremmin kriteereissä, koska juuri nämä aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia kuntien palvelutuotannossa. Varsinkin erityisen harvan asutuksen

./..

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto

31.03.2014

LAUSUNNON ANTAMINEN SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Khall 53./..

perusteella maksettavan valtionosuuden lisäyksen poisto on perusteetonta, koska juuri sillä on voitu tukea tasa-arvoista palvelutuotantoa näissä kunnissa. Vielä enemmän tämä herättää kummastusta sen vuoksi, että samalla saaristokunnille vastaava lisä uudistusesityksessä säilyy, vaikka olosuhteissa ei ole eroa. Harvan asutuksen kunnat joutuvat toimimaan monessa suhteessa vähintään yhtä vaikeissa olosuhteissa, esimerkkinä mm. linja-autoliikenteen lakkautukset ja palvelujen turvaamisen kalleus etäällä kuntakeskuksista oleviin talouksiin. Erittäin harvan asutuksen lisä tulee ottaa mukaan laskentaan.

Sairastavuuden painon korottaminen kriteereissä on oikeansuuntainen muutos. Sen sijaan ikärakenteen painoarvo-osuuden vähentämistä iäkkäiden ihmisten osalta ja sen lisääminen nuorempiin ikäluokkiin ei ole perusteltua. Tämä vaikuttaa negatiivisesti kuntiin, joissa vanhusväestön osuus on keskimääräistä korkeampi, koska vanhusväestön osuus nostaa palvelujen tuottamisen kustannuksia. Muutos suosii isompia kuntia, joissa 6-15 -vuotiaiden osuus on muita suurempi.

Uudistuksesta puuttuu toisen asteen koulutuksen rahoituksen uudelleen järjestäminen. Pienissä kunnissa oppilasmäärät ovat pieniä, mutta maksut määräytyvät asukasluvun perusteella, josta oppilaitosten sijaintikunnat saavat perusteetonta hyötyä. Kuntien omarahoitusosuus toisen asteen koulutuksesta pitäisi laskea esimerkiksi 16-18 -vuotiaiden ikäluokan mukaan eikä asukasluvun mukaan kuten nyt.

Työpaikkaomavaraisuus valtionosuusperusteissa ei ota huomioon erilaisia olosuhteita kuntien välillä. Tavoitteeksi on todettu, että kriteeri lisää aktiivisuutta kuntien elinkeinopolitiikkaa kohtaan. Kunnille kuuluu elinkeinoelämän yleisten edellytysten kehittäminen ja kaikki kunnat toimivat sen hyväksi voimavarojensa mukaan, mutta työpaikkojen syntymiseen sinänsä kunta voi yksin vaikuttaa hyvin vähän. Työpaikkoja syntyy eniten sinne, missä yleiset edellytykset yritystoiminnalle ovat jo lähtökohtaisesti paremmat. Tällä kriteerillä jaetaan valtion tukea poikkeuksellisen silmiinpistävästi jo ennestään hyvin menestyville kunnille.

./..

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto

31.03.2014

LAUSUNNON ANTAMINEN SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Khall 53./..

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausrajaa esitetään korotettavaksi 100 %:iin kaikkien kuntien laskennallisten verotulojen keskiarvosta asukasta kohden. Tämä on kannatettava toimenpide, koska se lisää kuntien tulopohjalle annettavaa painoarvoa. Sen sijaan tasauslisän rajaa tulisi nostaa, koska esityksessä kunta saa tasauslisänä vain 80 % oman laskennallisen verotulonsa ja valtakunnallisen keskiarvon erotuksesta eikä koko erotusta. Alhaisen verotulon kunnat menettävät tasauksessa tämän vuoksi. Muutosta tulee kohtuullistaa niin, että valtionosuuden tasauslisää nostettaisiin 90 %:iin, jolloin tämä tukisi heikon verotulopohjan kuntia.

Lopuksi kunta toteaa, että valtionosuusuudistukseen on liiaksi vaikuttanut hallituksen lähtökohta, uudistaa järjestelmää osana kuntarakenneuudistusta. Esitetyn järjestelmän painotuksista ja ennakkolaskelmista heijastuu selkeästi uudistuksen keskeinen tavoite edistää kuntaliitoksia.

Kunnanhallitus: Päättösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet				
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	